

tal och skrift i
Sandor slash Ida
ur två perspektiv

Tal utifrån en skriftlig synvinkel:

En häst är någon sorts levande bil som istället för hjul har fyra långa saker, som den rör sig med, förvånansvärt snabbt och smidigt trots att den ser konstig ut. Hästen tankar man genom att stoppa olika näringsämnen i ett hål längst fram på kylaren. Hästen kan också tanka sig själv och man måste binda fast den i något annars flyttar den sig.

- Ong, återgiven av Hanson (2001:77)

Linda Egersten & Malin Johansson

Södertörns högskola
B-uppsats, vt. 2007

Handledare – Åsa Brumark

Innehållsförteckning

INDEX	3
1 INLEDNING	4
1.1 SYFTE.....	4
1.2 FRÅGESTÄLLNING	4
2 BAKGRUND	4
2.1 TAL.....	5
2.2 SKRIFT	5
2.3 TEORI.....	6
3 MATERIAL	6
4 METOD.....	6
5 RESULTAT.....	7
5.1 RESULTAT AV BOKPASSAGE.....	7
5.2 RESULTAT AV FILMSEKVENNS.....	9
5.3 RESULTAT AV MODIFIERING AV REPLIKER.....	10
6 DISKUSSION	11
7 SUMMERING.....	12
7.1 SLUTORD.....	12
REFERENSER	13
BILAGA A	14
BILAGA B	16
BILAGA C	18

Index

Anaforiska uttryck

Ett sätt att i ord beskriva kontextbundna situationer

Anakolut

En sats där början och slut inte hänger samman

Dubbel satsdel

Samma referens används två gånger i en sats

Elliptiska utelämningar

En mening där subjekt och/eller predikat utelämnats men föregående mening fyller i och förklarar

Exoforiska deixis

Ett begrepp som innebär att en talare inte behöver förklara det hon vill säga explicit eftersom situationen är kontextbunden

Extralingvistiska signaler

Kroppshållning, gester, mimik, rodnad, etc

Grafiska tecken

Skiljetecken, smilegubbar, gemener och versaler, kursivering, fet stil etc

Paralingvistiska signaler

Satsmelodi, tempo, tonhöjd, pauser, resonans, etc

Polysyndes

En rad samordningar i en sats

Prosodi

Språkets ljudegenskaper

Vad för-konstruktion

En fråga som inleds med *vad* och avslutas med *för*, och däremellan har resten av satsen

1 Inledning

I den här uppsatsen har vi utgått från boken och filmen *Sandor slash Ida* för att se hur replikerna och brödtexten i en passage ur boken har modifierats för att kunna uttryckas i motsvarande sekvens i filmen. Vi har undersökt både tal- och skriftspråkliga drag i boken med tal och icke-verbal kommunikation i filmen.

Vårt val av uppsatsämne är en väldigt komplex uppgift eftersom tal och skrift skiljer sig från varandra oerhört mycket, samtidigt som gränserna mellan vad som räknas till skrift respektive tal idag inte är helt tydliga. Vi har stött på problem under vägen, främst för att tal och skrift faktiskt kan liknas vid två helt olika språk. Det är inte så enkelt att det bara är uttal och ordval som skiljer sig åt, utan även den grammatiska uppbyggnaden.

Det är en intressant process att undersöka hur filmer kommunicerar genom skrivet talspråk omkodat till tal. Det som väckt vårt intresse och som ligger till grund för uppsatsen är att något som vid första anblicken ser ut att vara identiskt i själva verket inte är det. I filmer kommuniceras det genom repliker med prosodi, samt extra- och paralingvistiska signaler, medan böcker måste beskriva den ordlösa relationen med anaforiska uttryck.

1.1 Syfte

Skrivna texter kan präglas av både typiskt skriftspråk och typiskt talspråk, vilket syns bland annat genom användning av ordval, meningsbyggnad, stavning och grafiska tecken. Vårt syfte är att ta reda på hur kommunikationen går till i en bok respektive i en film.

1.2 Frågeställning

Hur har författaren Sara Kadefors använt nedskrivet talspråk i boken för att skapa trovärdiga repliker?

Hur har replikerna sedan modifierats för att omkodas från skrivet talspråk till talat språk i filmen?

2 Bakgrund

I det här avsnittet ska vi förklara talets och skriftens olika förutsättningar samt redogöra för de olika teorierna vi använt oss av.

Skrift är mer traditionsbunden än tal, vilket gör att sättet att producera text påverkas av samhällets normer, vilket i sin tur resulterar i att man följer givna genremönster. Skriften anses vara det korrekta och många tror att talets och skriftens grammatik är uppbyggda på samma sätt. När en talare får se sitt tal transkriberat, blir hon ofta förvånad: hon tror sig tala med samma grammatik som hon skriver.

Internet är dock ett medie som har influerat och förändrat människors språkbruk. Det som tidigare ansågs vara inkorrekt i skrivna texter, accepteras idag i större utsträckning. Genom både mobilens sms och Internets chatt har det skrivna språket mer och mer kommit att likna det talade språket. Gränserna mellan tal och skrift är numera diffusa.

2.1 Tal

Till skillnad mot en skribent har en talare inte samma krav på sig att vara språkligt tydlig. Exoforiska deixis är ett begrepp som innebär att en talare inte behöver förklara det hon vill säga explicit. Ett tydligt exempel på en deixis är ”*Jag är borta men kommer tillbaka om en timme.*” Meningen är kontextbunden och endast den eller de som hört meningen uttalas vet var tillbaka är och när timmen är slut (Wikipedia, 2007). I skriven text hade det här yttrandet skapat frågetecken, men i en talsituation kan talaren förtydliga detta och med hjälp av kontext och extralingvistiska signaler förmedla sitt budskap utan ord. Genom de extralingvistiska signalerna tydliggörs kommunikationen, exempelvis genom att talaren pekar på något och säger *titta där*. Även lyssnaren använder sig av exoforiska deixis under samtals gång, genom att till exempel nicka uppmuntrande (Teleman, 1987 & Einarsson, 1978).

Talaren har tillgång till de icke-verbala signalerna. Förutom de extralingvistiska signalerna som gester, mimik och kroppsspråk finns även de paralingvistiska signalerna, exempelvis: röststyrka, pauser och tempo. Signalerna kan även motsäga budskapet eller inte alls ha med samtalsämnet att göra. Prosodi är ytterligare en resurs som talaren använder sig av. Med prosodin kan talaren visa känslor och attityder. Det finns tre prosodem: vokallängd, betoning och satsmelodi (Svenska Språknämnden, 2000).

Enligt Hellman är talet ofta fyllt av känsloladdade uttryck och vädjanden om samförstånd. Hon säger också att en talsituation är interaktionell och att det finns en känslomässig relation mellan talare och lyssnare. Det är vanligare med ofullständiga meningar i tal eftersom det finns en möjlighet till direkt återkoppling. I tal kan lyssnaren omedelbart ställa en fråga eller använda sig av mimik och på så sätt förmedla att hon inte förstår. Resultatet av den direkta återkopplingen blir då ytterligare en förklaring av det som i talsituationen varit oklart (2007).

2.2 Skrift

Till skillnad mot talets exoforiska deixis används istället anaforiska uttryck i skrift, eftersom situationer måste beskrivas i ord, för att skapa bilder hos läsaren. Strömqvist säger att en skriven text måste vara explicit, medan tal kan vara implicit utan att kommunikationen går förlorad (1989).

Eftersom möjligheten att använda icke-verbala signaler inte finns tillgänglig i skrift måste det kompenseras på andra sätt. En skribent kan använda sig av grafiska tecken och genom dessa möjligheter få läsaren att betona rätt ord med rätt röststyrka och pausa vid rätt tillfälle. Detta kan liknas vid talets prosodi. Punkter, tankstreck och de olika styckena vägleder läsaren i hennes tolkningsprocess så att textens budskap går fram. Strömqvist diskuterar även skriftliga störningar, och menar att en text bör skrivas på ett visst sätt för att inte skapa normbrott. Man bör till exempel stava orden efter den rådande normen (1989).

En skribent har längre planeringstid, vilket bland annat märks på att texten kan skrivas om vid flera tillfällen och formas så att sändaren förmedlar det exakta budskapet (Teleman, 1987; Linell, 1978; Einarsson 1978). Skriften är till skillnad från talet ofta mer koncentrerad och informationstät, och kan därför vara svårare att förstå. Men eftersom skriften är bevarad är det möjligt att upprepa läsningen tills budskapet går fram (Einarsson, 1978).

2.3 Teori

Linell har en teori om skillnader mellan spontant talspråk och skriftspråk. Han redovisar att *avbrott, uppreningar, korrigeringar, anakoluter* och *tvekpauser* tyder på osammanhängande konstruktioner, vilket utmärker talspråk. Han pekar dessutom på andra syntaktiska drag, vilka är vanliga i spontant talspråk, exempelvis: *vad för-konstruktion, dubbla satsdelar, elliptiska utelämnningar* och *polysyndeser* (1978). En förklaring av dessa begrepp finns i vårt inledande index.

Einarsson menar att verb, adverb och pronomen är vanligare i tal medan substantiv, adjektiv och prepositioner är vanligare i skrift (1978).

3 Material

När det gäller val av material ansåg vi att det var viktigt att använda oss av något som ligger i tiden, och eftersom dagens tal- och skriftspråk alltmer närmar sig varandra tyckte vi att det intressant att jämföra skriftspråket i en ungdomsbok med talspråket i en film.

Vårt material innefattar därför en passage ur boken *Sandor slash Ida* och motsvarande sekvens i filmatiseringen av den. Passagen vi valt utspelar sig under sidorna 168-171, vilket innebär 99 meningar innehållande 600 ord. Filmsekvensen utspelar sig under 1 minut och 45 sekunder, 00:41:03 – 00:42:48. Vi valde ut materialet genom att leta efter ett händelseförlopp som stämde väl överens i både boken och filmen.

Boken gavs ut 2001 och filmen hade premiär 2005. Bakom både boken och filmen står författaren Sara Kadefors.

4 Metod

För att få skriven text att likna talat språk finns det enligt Hanson olika metoder. Han sammanfattar dem i fem punkter: 1. Börja meningarna med *det*. 2. Placera subjektet och predikatet tidigt i meningen för att på så sätt göra dem högertyngda. 3. Använd många *som-* och *att-*bisatser. 4. Undvik satsförkortningar. 5. Använd bindeorden *och, men* och *medan* för att samordna satser (2001).

Vi började med att räkna antal meningar som började med ordet *det*, hur många *som-* och *att-*bisatser det fanns, samt hur många samordnade satser vi kunde hitta. Därefter letade vi efter högertyngda meningar samt satsförkortningar i både bokpassagen och filmsekvensen.

Vi har undersökt vårt material med utgångspunkt att det är en ungdomsbok som är skriven med talspråk, och har därför räknat antalet dubbla satsdelar, tvekpauser, anakoluter, uppreningar, polysyndeser etc. enligt Linells teori.

Till sist undersökte vi om Einarssons teori var applicerbar på såväl bokpassage som filmsekvens. Det innebar att vi räknade antal verb, adverb, pronomen, substantiv, adjektiv och prepositioner för att kunna utföra en kvantitativ undersökning (1978).

I filmsekvensen har vi också tittat på icke-verbala signaler, alltså extra- och paralingvistiska drag. För att kunna utföra de olika analyserna på filmsekvensen började vi med att transkribera den enligt CA-metoden (se Norrby, 2004).

Resultaten av analyserna på bok respektive film har vi sedan jämfört för att se hur modifieringen har gått till.

5 Resultat

Vi har utgått från de redovisade teorierna samt applicerat Hansons metod på bokpassagen och kommit fram till att den är talspråksorienterad. Filmsekvensen består av talat, skrivet talspråk, vilket styrks av alla teorier utom en.

5.1 Resultat av bokpassage

Av bokpassagens 600 ord är majoriteten verb. Enligt Einarssons modell hör drygt hälften av orden till talspråkliga ordklasser. Eftersom en knapp tredjedel av orden tillhör ordklasserna substantiv, adjektiv eller prepositioner klassificeras de som skriftspråkliga ordklasser. Resterande ord tillhör andra ordklasser, som particip, konjunktion och interjektion, och räknas därför inte med i vår analys.

Tabell 1. Ordklasser vanliga i tal respektive skrift

Ordklass	Antal ord
Talspråkliga ordklasser	
Verb	145
Adverb	75
Pronomen	95
Skriftspråkliga ordklasser	
Substantiv	104
Adjektiv	41
Prepositioner	26

Efter att ha tillämpat Einarssons teori ser vi att *Sandor slash Ida* är skriven med mycket talspråk eftersom övervägande andelen ord i passagen tillhör ordklasserna som räknas till de talspråkliga (1978).

Vi kom även fram till att 18 av passagens 99 meningar faller under Linells teori om spontant talspråk. Sex meningar är ”/.../ syntaktiskt ej helt sammanhängande konstruktioner /.../” (Linell, 1978:91a). Dit räknas tvekpauser: ”*Han är...*”. Anakoluter: ”*Jag menar... som att det var nåt fel på honom*” och korrigeringar: ”*Vadå, har du, vad heter det, träffat han på chatten?*”

Resterande tolv meningar går under andra syntaktiska drag, varav drygt hälften är meningar där författaren har föredragit samordning före underordning. Ett exempel på det är: ”*Therese stjal kortet och studerar det*”. Det finns dessutom dubbla satsdelar: ”/.../ *det* gör jag inte alls *det*”. *Vad för*-konstruktioner i frågor förekommer också: ”*Vad spelar det för roll om de vet?*”. Polysyndeser hör också hit: ”*Är han hiphop eller kicker eller skejtare eller vad /.../*”.

Alla dessa tyder på spontant talspråk, men eftersom 80 meningar inte faller därunder är den här passagen mer skriftspråksorienterad enligt Linells teori (1978).

Tabell 2. Vanliga syntaktiska drag i spontant tal

Syntaktiskt drag	Antal
Tvekpaus	4
Anakolut	1
Korrigering	1
Samordning före underordning	7
Dubbel satsdel	2
Vad för-konstruktion i fråga	2
Polysyndes	1
Det som meningsinledare	8
Som- och att-bisatser	9
Bindeord	9

En tiondel av meningarna börjar med ordet *det* i passagen: ”*Det är inte sant.*”. Vi har hittat bisatser som inleds med *som* eller *att*: ”*Varför har du inte sagt att du har en hemlig kille?*”. Det finns även bindeord i texten: ”*Ida försöker tänka efter innan hon svarar, men alkoholen börjar definitivt göra sig påmind och det blir allt svårare /.../*”.

De tre punkterna pekar på att passagen liknar skrift mer än tal.

Passagen innehåller fler högertyngda än vänstertyngda meningar: ”*De river och rafsar i lådan och hittar kort från lågstadiet där ingen av dem ser klok ut.*” Det här tyder dock på att passagen är talspråklig (Hansson, 2001). Det gör även textens avsaknad av satsförkortningar.

Vi har även hittat andra drag som tyder på talspråk i skriften. Det finns sju diskursmarkörer: ”*Men du är ju röd*”, vilka är vanliga i tal (Landqvist, 2003; Anward & Nordberg, 2005).

I texten finns två relativsatser utan relativpronomen, vilket Teleman menar är vanligt i talat språk (1987). En av satserna är: ”*Det är en kille (som) jag mejlade med.*”

Texten har nio meningar som saknar subjekt eller predikat: ”*Nån älskare.*”, vilket gör att de blir ofullständiga (Svenska Akademien & Hultman 2003). Enligt Hellman är ofullständiga meningar vanligare i talspråk. Även attitydsmarkörer: ”*Fan, vad konstigt det låter*”, vädjande om samförstånd: ”*Är det nåt som är pinsamt, eller?*” och känsloladdade uttryck: ”*Å, vad hon njuter*” markerar det talade språket i texten. Meningen ”*Tycker du?*” visar, liksom 16 andra meningar, på interaktionell funktion (2007).

I bokpassagen markeras prosodin med grafiska tecken, som till exempel utropstecken, kursiveringar och kommateringar. ”*Du är inte klok!!!*” skriker Susanna”, visar både genom bruket av utropstecken och verbet ”skriker”, att repliken ska betonas på ett visst sätt. I meningen ”*Nej, Sandor är knappast en sexgalning.*” visar kursiveringen att just det ordet ska markeras lite extra. ”*Vadå, har du, vad heter det, träffat han på chatten?*” är ett exempel på hur kommateringen används för att läsaren ska pausa på rätt ställe (Svenska Språknämnden, 2000).

5.2 Resultat av filmsekvens

Av filmsekvensens totalt 220 ord tillhör 173 av dem ordklasserna verb, adverb, pronomen, substantiv, adjektiv eller prepositioner. I filmsekvensen dominerar verb, precis som i bokpassagen, tätt följd av pronomen och adverb, vilket tydligt signalerar att det finns talspråkliga drag i talet (Einarsson, 1978).

Tabell 3. Ordklasser vanliga i tal respektive skrift

Ordklass	Antal ord
Talspråkliga ordklasser	129
Skriftspråkliga ordklasser	44
Övriga ordklasser	47

I filmsekvensen finns det 47 yttranden, varav drygt hälften styrker Linells teori om spontant talspråk (1978). Det finns 21 yttranden som är konstruktioner vilka inte är syntaktiskt helt sammanhängande. Det finns utfyllnadsord i texten, exempelvis: ”*mäh säj vem re e rå*” och ”*asså ja menar*”. Utfyllnadsord fungerar ofta som inledare i talspråk.

Vid två tillfällen slutar aktörerna prata mitt i en mening, vilket Linell kallar avbrott: ”*asså han ha inte ens*”. Det finns dessutom upprepningar och en av dem ser ut såhär: ”*a han e ju söt han e skitsöt*”. Sekvensen innehåller även anakoluter: ”*mäh när då varfö ha ru’nte sagt nånting*”. Yttrandet: ”*e inte de ganska töntit? Asså ja menar /.../*” tyder på en korrigerings.

Under andra syntaktiska drag som visar på spontant talspråk, har vi hittat elliptiska utelämnings: ”*på nätet*”, och dubbla satsdelar: ”*Ida lova skydda dej Ida*”.

Tabell 4. Vanliga syntaktiska drag i spontant tal

Syntaktiskt drag	Antal
Utfyllnadsord	13
Avbrott	2
Upprepning	3
Anakolut	2
Korrigerings	1
Elliptisk utelämnings	4

Räknat efter Linells teori tillhör alltså de flesta av sekvensens yttranden spontant talspråk (1978).

Vi applicerade Hansons metod på vår transkription av filmsekvensen för att reda ut om talet stämmer överens med teorin. Det gör den inte: av textens 47 yttranden börjar endast två av dem med ordet *det*: ”*de var då re va sådär äcklit varmt också*”. Texten innehåller endast en bisats som börjar med ordet *som*: ”*nej nej mäh asså de flesta killar som hålle på med dans oså dom e ju de*”. Hanson säger att satser bör samordnas med ord som *och*, *men* och *medan*, för att likna talspråk. Filmsekvensen består av korta satser, vilka helt saknar både samordningar och underordningar. Hansons metod är dock svår att applicera på filmsekvensen eftersom det är reellt tal vi undersöker, inte skrivet tal.

Enligt Hansons metod tyder bristen på satsförkortningar samt de 20 högertyngda meningarna: ”han ha inte ens gjort de än”, på att det är talspråkligt.

Enligt Hellman upplevs den känslomässiga relationen mellan talare och lyssnare som viktig, den utmärks av bland annat resonansen, tonhöjden och satsmelodin (2007). Yttranden innehållande attitydmarkörer är övervägande i filmsekvensen, till exempel: ” ah han e *ju* alla fall bög”. Det finns även känsloladdade uttryck: ” han e ju snygg”.

De interaktionella dragen syns dels bildligt, dels språkligt i filmsekvensen. Ett exempel på de språkliga dragen är: ” *vadå?*”.

Filmsekvensen utmärks av exoforiska deixis, till exempel när en av aktörerna säger: ”kolla det här e från Åland. kommer ni ihåg?”. I vår transkription har vi lagt in följande metatext: ”HÅLLER I ETT FOTO”. I filmen visas ett foto, vilket gör att tittaren förstår vad det är som kommer från Åland, även utan språkliga förklaringar (Teleman, 1983).

Ovan nämnda talspråksdrag gör replikerna trovärdiga och får tittaren att känna igen sig, vilket är ett taktiskt drag från författaren för att skapa trovärdighet.

5.3 Resultat av modifiering av repliker

Filmsekvensens alla ofullständiga meningar är det som tydligast visar att kommunikationen sker genom talat språk och direkta återkopplingar är ett vanligt resultat av de ofullständiga meningarna. Utfyllnadsord som: *asså*, *mäh* och *guud* och de interaktionella uttrycken, *tycker ni?*, tyder också på talat språk. Mycket information i filmens repliker är implicit.

Replikerna följs av många extra- och paralingvistiska signaler som rodnad, slag på armen och prosodi. Dessa signaler måste beskrivas med anaforiska uttryck i boken, exempelvis genom: ””Du är inte klok!!!’ skriker Susanna”, vilket markerar för läsaren att repliken betonas kraftfullt.

I filmreplikerna har antalet attitydmarkörer och känsloladdade uttryck mer än fyrdubblats. Den känslomässiga relationen mellan aktörerna är tydligare i filmen än i boken, då de extralingvistiska signalerna talar både genom kropps- och ögonkontakt.

I boken bryter replikernas stavning mot rådande normer, vilket förtydligas ytterligare i filmen då många stumma konsonanter faller bort naturligt.

6 Diskussion

Inför den här uppsatsen var vår idé att jämföra tre led – boken, filmen och filmmanuset. Under arbetets gång upptäckte vi dock att bokens och filmens repliker var väldigt lika varandra och därför kändes en jämförelse med manuset överflödig. Redan i boken såg vi hur Sara Kadefors tydligt anpassat det skrivna språket till talspråk. Det resulterade i att vi valde att inte undersöka det tredje ledet.

Både teorierna och metoderna har vållat svårigheter, eftersom de enbart behandlar talat språk i skrift. De passade bra för analysen av bokpassagen, men var svårare på filmsekvensen. Detta beror på att filmen kommunicerar genom talat språk, och inte nerskrivet talspråk. Vår frågeställning är därför komplex och svår att få ett konkret svar på. Vi förväntade oss att teorierna om talspråkliga drag skulle överensstämma mer med filmen än vad de faktiskt gör. Teorierna behandlar ju talspråk i skrift, alltså inte talat språk. Om vi hade valt att jämföra boken med filmmanuset istället för filmen hade vi förmodligen hittat fler talspråksmarkörer.

Som vi redan nämnt var vi tvungna att transkribera filmsekvensen för att kunna utföra våra analyser. Att transkribera är oerhört tidskrävande och inte helt enkelt, men vi tog hjälp av Norrbys förklaring av CA-modellen och är nöjda med resultatet.

Som läsare har man både medvetna och omedvetna förväntningar på en bok. I en ungdomsroman förväntar man sig inte att få läsa stereotyp skriftspråk, till skillnad mot exempelvis kurslitteratur. I *Sandor slash Ida* är framförallt replikerna skrivna med typiskt talspråk, precis som vårt resultat visar. Replikernas närhet till det talade språket gör att läsaren enkelt kan identifiera sig med ungdomarna i boken, vilket gör replikerna trovärdiga.

Trovärdigheten i filmen beror dels på replikerna, vilka innehåller många talspråksmarkörer som vi redovisat för i resultatet, dels på aktörernas kroppsspråk. Genom aktörernas exoforiska deixis, mimik och prosodi skapas en äkta känsla i sekvensen, vilket gör att vi som tittare tror på det som sägs.

En spännande del av resultatet är det stora antalet känsloladdade uttryck och attitydmarkörer. Alla icke-verbala signaler är ett tydligt tecken på den känslomässiga relationen mellan aktörerna, vilket vi fann mycket intressant.

Som vi nämnde i bakgrunden har Internet och mobiltelefonin skapat nya genrer. Chatt och sms är typiska exempel på hur det talade språket kan uttryckas i skrift. Det här har lett till att gränsdragningen mellan tal och skrift idag är svår.

7 Summering

I den här uppsatsen har vi jämfört en transkriberad filmsekvens med motsvarande bokpassage ur *Sandor slash Ida*. Vårt syfte var att utreda hur tal respektive skrift tar sig uttryck i de olika medierna, samt hur replikerna har modifierats från bok till film. Vi har även undersökt hur grafiska tecken i boken symboliserar extra- och paralingvistiska signaler i filmen.

Det vi har kommit fram till är att ungdomsboken *Sandor slash Ida* är skriven med många talspråkliga drag både i brödtexten och i replikerna. I boken finns även grafiska tecken som motsvarar aktörernas kroppsspråk och prosodi i filmen.

Eftersom filmens repliker består av verkligt tal, resulterade analyserna i färre talspråkliga drag än vi förväntat oss. Trots det finns många utmärkande talspråkliga drag i sekvensen.

Modifieringen från bok till film utmärks tydligast av antalet utfyllnadsord, attitydmarkörer och känsloladdade uttryck.

7.1 Slutord

Precis som Hanson och Ong säger i sina respektive böcker, är det en mycket komplex uppgift att beskriva tal utifrån ett skriftligt perspektiv. Vi har dock gjort ett försök.

Referenser

Anward, Jan & Nordberg, Bengt, 2005: *Samtal och grammatik*. Lund.

Einarsson, Jan, 1978: *Talad och skriven svenska*. Lund.

Hanson, Håkan, 2001: *Talspråkslära för journalister och andra*. Lund.

Hellman, Christina, 2007, mejlkontakt.

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Deixis> Deixis, (hämtad 2007-05-31, kl. 18:10)

Kadefors, Sara, 2001: *Sandor slash Ida*. Nørhaven.

Kadefors, Sara, 2005: *Sandor slash Ida*. Filmsekvens: 00:41:03 – 00:42:48. Sandrew Metronome.

Landqvist, Håkan, 2003: *Grammatik och samtal. Studier till minne av Mats Eriksson*. Uppsala.

Linell, Per, 1978: *Människans språk*. Klippan.

Norrby, Catrin, 2004: *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund.

Ong, Walter J, 1982: *Muntlig och skriftlig kultur*. Uddevalla.

Strömquist, Siv, 1989: *Skrivboken*. Kristianstad.

Svenska Akademien & Hultman, Tor G, 2003: *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm.

Svenska Språknämnden, 2000: *Svenska skrivregler*. Stockholm.

Svenska Språknämnden, 2005: *Språkriktighetsboken*. Stockholm.

Teleman, Ulf, 1987: *Grammatik på villovägar*. Solna

Bilaga A

Bokpassage ur Sandor slash Ida, s.168-171

De har plockat fram skokartongen med gamla foton. De river och rafsar i lådan och hittar kort från lågstadiet där ingen av dem ser klok ut. De skrattar högt åt bilder från skolresan till Åland. Så många minnen. Nästan allt finns dokumenterat, alla åldrar, alla perioder. De har förstås ingått i andra vänskapskonstellationer, men alltid återvänt till varandra.

”Men vem är det här?”

Susanna stirrar på ett av korten.

”Jag får se.”

Ida snappar åt sig bilden. Det är fotot på Sandor. Det hugger till i hjärtat. Det där sneda leendet. Hon saknar honom mer än hon velat erkänna. Men kanske är det bara alkoholen.

Susanna är påstridig.

”Ja, men hörrö! Berätta nu.”

Therese skäl kortet och studerar det.

”Han är ju gullig ju.”

Ida känner hur glad hon blir.

”Tycker du?”

Therese stirrar på henne med förundran.

”Men du är ju röd!” utbrister hon och spricker upp i ett leende. ”Susanna, Ida ser ut som en tomat.”

”Håll käft, det gör jag inte alls det!”

Susanna ser förtjust ut.

”Är det nåt som är pinsamt, eller?”

”Vem är det? Varför har du inte sagt att du har en hemlig kille?”

”Hallå, jag är ihop med Lukas!”

”Ja, men vem är det då? Nån älskare? Du får ju berätta nu så vi inte tror att du är typ otrogen eller nåt.”

Ida samlar sig. Hon tar en hutt ur Therese sockerdricksflaska. Får en spritrysning. Vad spelar det för roll om de vet?

”Det är en kille jag mejlade med.”

De andra gapar.

”Du är inte klok!!!” skriker Susanna. ”Vadå, har du, vad heter det, träffat han på chatten?”

”Ja.”

”Det är inte sant!”

”Det är sant!”

Deras munnar är stora och ovala.

”Men varför har du inte sagt nåt?”

”Jag vet inte.

”Det kändes väl inte så viktigt.”

Plötsligt inser hon att de är avundsjuka. I deras ögon är det förstås ballt att mejla med en gullig kille. Therese spänner ögonen i henne.

”Akta dej, det är säkert en sexgalning, en sjuk jävel.”

Ida kan inte låta bli att skratta. Det är hon som är i överläge nu.

”Nej, Sandor är *knappast* en sexgalning.”

”Vadå?”

”Han är...”

Hon tvekar. Vill egentligen inte lämna ut Sandor, det känns fel. Men vad spelar det för roll?

Han kommer ändå aldrig få veta. ”Han är oskuld.”

Therese spärrar upp ögonen. Studerar kortet igen.

”Det kan man inte tro.”

Ida drar en snabb resumé om Sandor och henne medan väninnorna sitter häpna och lyssnar. Å, vad hon njuter. De frågar en massa. Hon svarar så lite som möjligt, men tillräckligt för att väcka ännu mer intresse.

”Men vad har han för stajl då?” undrar Susanna. ”Är han hiphop eller kicker eller skejtare eller vad fan är han?”

Ida försöker tänka efter innan hon svarar, men alkoholen börjar definitivt göra sig påmind och det blir allt svårare att censurera. Äntligen får hon prata om Sandor.

”Han håller på med balett. Fattar ni! Ballt va?”

De stirrar på henne som om hon var galen. Susanna förstår ingenting.

”Balett? En kille? Fan, vad konstigt det låter.”

Therese ser ogillande ut.

”Är inte det töntigt?”

Susanna rycker på axlarna. Therese fortsätter.

”Tycker inte du att det verkar *lite väl*”, säger hon till Ida. ”Jag menar... som att det var nåt fel på honom?”

All värme som fanns i rummet för en liten stund sedan är spårlöst borta.

”Jag vet inte...”, säger hon. ”Han verkar helt normal.”

Therese ler belåtet.

”Ja, han är i alla fall böj, det är ju ett som är säkert.”

Vad skulle hon lämna ut Sandor för? Varför skulle hon lämna ut sig själv? Jävla sprit!

Bilaga B

Transkriberad sekvens ur filmen *Sandor slash Ida*, 00:41:03 – 00:42:48 (1 minut, 45 sekunder), enligt Catrin Norrby (*Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*, 2004)

1. MUSIK I BAKGRUNDEN. TJEJERNA LIGGER OCH PRATAR I EN SÄNG.
2. FNITTER
3. T: kolla det här e från Åland HÅLLER I ETT FOTO [kommer ni ihåg?
4. S: [får jag [se?
5. T: [vad små vi va??
6. S: ä gu:d ja [va
7. I: [du va jätte[sö::t IDA OCH THERESE LER
8. S: [nä herregu:d jag ser helt hems ut SUSANNE SER GLAD UT
PÅ ETT GENERAT SÄTT
9. T & S: SKRATTAR
10. S: de var då re va sådär äcklit varmt också
11. FNITTRAR
12. T: sådär li::ten också
13. S: >men vem e de< [här HÅLLER UPP ETT FOTO
14. T: [å gu:d
15. S: vem e de IDA DRICKER
16. T: (.) få se (hh) (.) IDA TITTAR UNDER LUGG, THERESE TAR KORTET (hh) han e
ju sn[ygg ↑
17. S: [a han e ju söt han e skitsöt
18. I: tycker ni? FÖRVÅNAT GLAD, VÄNDER UPP HUVUDET OCH LER
19. S (mest): FNITTRAR
20. I: °va:d° LITE GENERAD, RODNAR LITE
21. S: e du lite rö:d Ida ↑
22. FNITTER NÅGON SMACKAR, IDA SLÅR SUSANNA PÅ ARMEN
23. T: haru en älskare ↑ [Ida::
24. I: [+>näe<+
25. S: vem ere rå (0,5) mäh säj vem re e rå IDA TITTAR PÅ THERESE (.) *annars
skva:llrar vi för Lu::ka:s* ↑ IDA SÄTTER HANDEN UNDER HAKAN
26. S & T: FNITTRAR hahha IDA SUGER/BITER PÅ FINGERTOPPEN
27. I: (xx) de e Sandor ↑
28. S: Sandor? FRÅGANDE GEST MED HANDEN
29. I: en kille ja träffa på nätet
30. S: ere sant ↑↑ (.) på [nä:tet
31. I: [vadå
32. S: (hh) FNITTRAR
33. S: mäh när då varfö ha ru'nte sagt nån[ting? SKAKAR PÅ HUVUDET
34. T: [åh mäh tänk om han e pervers (.) *jo men asså
sexgalning >typ så här< SLÅR KNYTNÄVEN I HANDFLATAN, SKRATT [asså
ärlit*
35. S: [*Ida lova skydda dej Ida*
36. I: <inte Sandor> (.) asså han ha inte \wedge ens \wedge →
37. S: (.) vadå?
38. I: (.) HIMLAR MED ÖGONEN asså (.) han ha inte ens gjort de än

39. S & T: SKRATTAR HYSTERISKT, IDA SER LEDSEN UT, TAR EN STOR KLUNK UR GLASET
40. S: näej ʌgu:dʌ ↑
41. S&T: FNITTRAR
42. MUSIKEN TAR SLUT, DEN UPPSLUPPNA STÄMNINGEN AVTAR
43. T: balett?
44. S: e inte de ganska töntit? (0,5) asså ja menar IDA TAR EN KLUNK, SER SÅRAD UT (.) a vet'nte han kanske e mobbad↓ (IDA SÄTTER NER GLASET MED EN DUNK, TITTAR NER, SER ARG UT (.) ah mäh tänk om han e: de IDA RESER SIG, SER UPPGIVEN UT
45. T: ah han e ju alla fall bög IDA TITTAR ARGT PÅ THERESE SOM TITTAR TILLBAKA MED UNDERLÄGSEN BLICK
46. I: Sandor e'nte bög VÄNDER SIG BORT, TAR UPP LOCKET TILL FOTOKARTONGEN
47. S: nej men näe de e ju'nte säkert han e de Ther[ese
48. T: [nej nej mäh asså de flesta killar som hålle på med dans oså dom e ju de

Bilaga C

Transkriptionsnyckel för CA-metoden hämtad ur Catrin Norrbys *Samtalsanalys, Så gör vi när vi pratar med varandra*, 2004.

(.)	paus under 0,5 sek, mikropaus
(0.6)	paus mätt med tiondels sekund
<u>vansinnigt</u>	emfatiskt tryck (stryks under eller kursiveras)
va:nsinnigt	förlängning av föregående ljud
va:::nsinnigt	ytterligare förlängning
fan-	avbrutet ord
[]	överlappande tal
[[samtidigt inledda yttranden
=	latching, dvs yttranden sammanbundna utan paus
°vansinne°	sägs med svag röst
+vansinne+	sägs med högre röst än normalt
BULLER	metakommentarer har versaler
SKRATT	alla skrattar
SKRATTAR	talaren skrattar
vansinne	sägs med skrattande röst
.ord .hja	inandning föregår ord
^hmm^	sägs med legatouttal (glidande uttal)
(hh) (.hh)	utandning respektive inandning
(vansinne)	osäker transkription
(x) (xx) (xxx)	omöjligt att höra – (x) motsvarar ett ord, (xx) två ord och (xxx) tre eller fler ord
<de e vansinne>	långsammare takt än vanligt
>de e vansinne<	snabbare takt än vanligt

>> repliken fortsätter på ny rad (används vid sekvenser av samtidigt tal)

ı diskutabel analys

Intonation

→ oavslutad ton, ”det kommer mer”

↑ stigande intonation

? frågeintonation (markering av hel sats)

↓ tydligt fallande intonation